

МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра практичної психології

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОКПП 1.2.6. ПРАКТИКУМ З ПСИХОЛОГІЇ

Освітньо-професійна програма «Практична психологія»

Спеціальність 053 «Психологія»

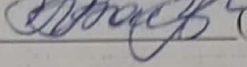
Факультет філології та масових комунікацій

2020 – 2021 рік.

Робоча програма **Практикум з психології** для здобувачів вищої освіти ОС «Бакалавр» освітньо-професійної програми «Практична психологія» спеціальності 053 «Психологія»

Розробник: старший викладач кафедри практичної психології, кандидат психологічних наук Супріган А.О., старший викладач кафедри практичної психології Харитинюк В.М.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри практичної психології, протокол від «27» серпня 2020 року № 1.

В.о. завідувача кафедри практичної психології (Варава Л.А.)
«27» серпня 2020 року № 1.

© Супріган А.О., 2020 рік

© МДУ, 2021 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 15	05 соціально-поведінкові науки	Нормативна. Дисципліна професійної підготовки	
Модулів – 3	Назва ОПП «Практична психологія» Спеціальність 053 «Психологія»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 4		1-3й	1-3й
Індивідуальне науково-дослідне завдання (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин - 450		2,3,4,5-й	2,3,4,5-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента - 2	Освітній ступінь-бакалавр	Лекції	
		-	-
		Практичні, семінарські	
		150 год.	60 год.
		Самостійна робота	
		296 год.	386 год.
		Індивідуальні завдання:	
4 год.	4 год.		
		Вид контролю: іспит	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

- для денної форми навчання – 0,5 %
- для заочної форми навчання – 0,15 %

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення курсу: формування у студентів вмінь та навичок професійного бачення психологічних закономірностей, протікання та розвитку психічних явищ та процесів, аналізу психічних станів та закономірностей розвитку особистості; створення умов практичного використання набутих знань з психологічної науки як необхідної умови подальшого професійного зростання фахівця.

Завдання курсу:

1. вивчення і аналіз психологічного змісту, механізмів і закономірностей проведення групових форм роботи;
2. формування навичок психологічного аналізу людської діяльності, індивідуально-психологічних особливостей людини;
3. озброєння вміннями використовувати набуті знання в практичній діяльності майбутніх психологів;
4. формування вмінь аналізувати показники основних психічних процесів;
5. аналізувати вплив соціальних та індивідуальних чинників на формування характеру особистості;
6. застосовувати методи практичної психології.

Місце навчальної дисципліни в системі професійної підготовки фахівця. Навчальна дисципліна Практикум з психології відноситься до циклу нормативних дисциплін професійної підготовки.

Передумови вивчення дисципліни. Вивченню дисципліни за ОП «Психологія. Практична психологія» має передувати опанування змістом навчальних дисциплін: «Загальна психологія», «Вступ до спеціальності», «Історія психології», «Методи АСПН».

Результати навчання. У ході вивчення курсу студент ОП «Психологія. Практична психологія» набуває такі компетенції:

Інтегральні компетенції:

КІ-1. 1. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетенції:

КЗ-1 Здатність діяти громадянські свідомо на основі загальнолюдських ціннісних орієнтирів, вміти застосовувати основні принципи функціонування сучасного суспільства сталого розвитку та його соціальних інститутів в умовах ринкових відносин, дотримуватися основ безпеки професійної діяльності та здорового способу життя.

КЗ-3 Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію; працювати в команді з дотриманням етичних норм та цінностей мультикультурного суспільства; спілкуватися рідною та іноземною мовами усно та письмово.

КЗ-4 Здатність розвивати вміння вчитися упродовж життя з високим ступенем автономії, розробляти власну траєкторію саморозвитку.

Спеціальні компетенції:

КФ-1 Володіти комплексом психологічних знань з фундаментальних та прикладних дисциплін: загальної, соціальної, вікової та педагогічної психології, психодіагностики, консультування.

КФ-2 Організувати і виконувати науково-психологічні дослідження певної проблеми.

КФ-3 Адаптувати консультативний процес до вікових особливостей, специфіки запитів клієнта та його психологічної проблематики.

КФ-4 Впроваджувати різні теоретико-методологічні підходи в психокорекційній роботі.

КФ-5 Нівелювати деструкції міжособистісних стосунків у педагогічних колективах та групах.

КФ-6 Сприяти особистісному зростанню учасників консультативного та психокорекційного процесів.

КФ-7 Будувати навчальну та просвітницьку роботу в контексті вікової специфіки слухачів.

КФ-8 Добирати оптимальні засоби та прийоми спілкування у процесі взаємодії з клієнтом.

Відповідно до ОП «Психологія. Практична психологія» у студентів формуються такі *результати навчання*:

РН 1 Використання базових теоретико-методологічних понять психологічної науки та практики в усіх формах професійної діяльності.

РН 2 Здійснення професійної діяльності, спираючись на розуміння закономірностей функціонування психічних явищ, природи та психологічної структури особистості.

РН 3 Супровід освітнього процесу з урахуванням вікових, психічних та особистісних новоутворень.

РН 5 Планування та здійснення експериментального дослідження і моніторингу актуальних проблем в освітньому та соціальному просторі.

РН 7 Здійснення діагностики, корекції та профілактики різних форм поведінкових девіацій та делінквенцій, враховуючи юридичні та правові аспекти.

РН 8 Сприяння вирішенню наявних протиріч у міжособистісних, організаційних та професійних відносинах.

РН 11 Вирішувати завдання із створення та підтримки оптимального психологічного мікроклімату в міжособистісних стосунках у сімейних, організаційних та суспільних системах.

РН 12 Здатність ефективно взаємодіяти з представниками різних соціальних інституцій, установ та організацій.

РН 13 Вирішення професійних завдань в рамках освітньої установи, враховуючи спрямованість та профільність її діяльності, а також специфіку контингенту.

РН 15 Здійснення профорієнтаційної діяльності, спрямованої на вирішення завдань усвідомленого професійного вибору, аналізу наявних ресурсів, розвитку мотиваційного компоненту в структурі особистості.

РН 16 Вирішення професійних завдань, пов'язаних з формуванням здатностей і навичок соціально-психологічного проектування, цілепокладання та планування.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати**:

- особливості формування та функціонування когнітивних процесів людини;
- закономірності формування та прояви емоційно-почуттєвої сфери особистості;
- сутність, зміст, структуру, психології соціальної групи, особливості окремих індивідуально-психологічних і соціально-психологічних явищ та процесів;
- вміннями використовувати набуті психологічні знання у повсякденному спілкуванні та організації взаємин з іншими людьми.

вміти:

- визначити конструктивні форми роботи з клієнтом.
- Вибрати найефективніший інструментарій та методику.
- Створити психологічний клімат та роботи з клієнтом.
- Вміти використовувати еклектику у професійній діяльності.

Обов'язкові та вибіркові розділи програми. Усі розділи програми є обов'язковими.

Тривалість вивчення індивідуального розділу. Вивчення навчального курсу здійснюється протягом чотирьох семестрів.

Форми та методи навчання. Практичні заняття – закріплення студентами з допомогою викладача програмного матеріалу за заздалегідь складеним планом. Індивідуальна робота студентів (ІРС) – самостійне виконання тематичних завдань, що супроводжуються консультуванням викладача. Самостійна робота студентів (СРС) – самостійне індивідуальне виконання тематичних завдань, яке не передбачає обов'язкового консультування.

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ № 1. «Особливості методів психології».

Методи дослідження в психології. Класифікація методів. Спостереження і самоспостереження, їх пізнавальна роль. Опит, експеримент і психологічні тести. Особливості кожного методу, оптимальні умови його застосування на практиці. Упровадження обчислювальної і іншої техніки в психологічний експеримент.

Практичне заняття № 1. «Методи спостереження та самоспостереження»

Спостереження як специфічний людський метод пізнання об'єктивної реальності. Види спостереження. Основні показники наукового спостереження.

Практичне заняття № 2. «Психологічний експеримент»

Психологічний експеримент як метод пізнання психологічної реальності. Види експерименту (Лабораторний; Природний; Експериментально-генетичний)

Практичне заняття № 3. «Психологічні тести»

Тести здібностей (Г.Айзенк, Д.Спенсер), Тести інтелекту (Блейхер В.М., Бурлачук Л.Ф.), Тести успішності.

Практичне заняття № 4. «Бесіда як первинний метод роботи практичного психолога»

Бесіда як метод дослідження особистості та форма роботи психолога. Інтерв'ю – вид бесіди.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ № 2. «Види діяльності людини»

Види діяльності людини. Види людської діяльності, їх класифікація. Особливості спілкування, ігрової, учбової і трудової діяльності. Діяльність і розвиток людини. Загальні і спеціальні закономірності формування різних видів діяльності. Структурні перетворення діяльності в процесі її розвитку.

Практичне заняття № 1. «Спілкування як вид діяльності людини»

Засоби спілкування: вербальна, невербальна комунікація. Просодика, такесика, екстралінгвістика. Різновиди спікування.

Практичне заняття № 2. «Праця».

Процес формування вмінь і навичок. Творчість як вид діяльності. Характерні ознаки творчої діяльності.

Практичне заняття № 3. «Навчальна діяльність»

Соціальна мотивація учбової діяльності. Складові успішної учбової діяльності.

Практичне завдання: виявити рівень своєї учбової мотивації.

Практичне заняття № 4. «Гра»

Гра- школа думки, почуттів і волі. Види ігрової діяльності, що застосовуються практичним психологом у тренінгових заняттях.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ № 3. «Спілкування у групі»

Спілкування у групі. Визначення спілкування у групі, його змісту, цілей і засобів. Необхідність спілкування для соціального розвитку людини. Спілкування і розвиток людини як особи. Шляхи вдосконалення спілкування людей у різних соціальних спільнотах.

Практичне заняття № 1 «Соціальні групи».

Види груп: реальні та умовні, формальні та неофіційні, референтні групи. Модель групи. Розвиток групи до рівня колективу.

Практичне заняття № 2 «Спілкування у групі».

Типи поведінки у групі. Сумісність людей у групі. Конфлікти у між групових взаєминах.

Практичне заняття № 3. «Соціометрія».

Соціометрія як вид дослідження взаємин у групі. Види групової диференціації.

Соціометрія від лідера. Соціометрія до лідера.

Практичне заняття № 4. «Анкетування»

Алгоритм анкетування. Розробка анкет. Обробка отриманих результатів.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ № 4. «Пізнавальні процеси»

Пізнавальні процеси. Визначення процесів відчуття і сприйняття, їх загальні риси і відмінності. Фізіологічні основи відчуттів і сприйняття. Модальність відчуттів і сприйняття. Сенсорна організація людини. Увага як психічний процес і стан людини. Властивості уваги, його функції і види. Роль уваги в сприйнятті, пам'яті, мисленні, здійсненні різних видів діяльності і спілкування людини. Значення пам'яті в житті людини. Основні процеси пам'яті: запам'ятовування, збереження, відтворення. Характеристика видів пам'яті. Взаємодія короткочасної і довготривалої пам'яті. Види мислення, їх особливості. Операції мислення. Процеси мислення. Мислення і емоції. Індивідуальні особливості мислення. Умови продуктивності творчого мислення. Чинники, перешкоджаючі творчому мисленню.

Практичне заняття № 1. «Відчуття»

Загальні властивості відчуттів: Якість; Інтенсивність; Тривалість. Властивості відчуттів: Адаптація; Сенсibiliзація; Синестезія.

Практичне заняття № 2. «Різновиди відчуттів»

Модальність відчуттів: Зорові; Слухові; Смакові; Больові; тощо. Субмодальності особистості.

Практичне заняття № 3. «Сприймання»

Закони сприймання. Види сприймання. Сприймання простору. Сприймання руху. Сприймання часу. Способи сприймання.

Практичне заняття № 4. «Почуттєве пізнання»

Безпосереднє відображення дійсності. Відображення цілісних предметів. Відображення окремих якостей предметів. Відображення якостей предметів.

Практичне заняття № 5. «Уява»

Особливості різновидів уяви. Репродуктивна уява: мимовільна, довільна. Творча уява.

Практичне заняття № 6. «Мрія»

Прийоми створення образів: Аглютинація; Схематизація; Акцентуація; Типізація; Гіперболізація. Мрії та «мрійники».

Практичне заняття № 7. «Пам'ять»

Сутність процесів пам'яті: запам'ятовування, збереження, відтворення. Різновиди відтворення: впізнання, згадування, пригадування.

Практичне заняття № 8. «Різновиди пам'яті»

Різновиди пам'яті за способом запам'ятовування: мимовільне, довільне. Різновиди пам'яті за тривалістю: короткочасна, довгочасна, оперативна. Різновиди пам'яті за змістом: образна, словесно-логічна, рухова, емоційна.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. «Особливості методів психології»												
Практичне заняття № 1. «Методи спостереження та самоспостереження.»	23		8			15	23		3			20
Практичне заняття № 2. «Психологічний експеримент»	23		8			15	23		3			20
Практичне заняття № 3. «Психологічні тести»	21		6			15	20		3			17
Практичне заняття № 4. «Бесіда як первинний метод роботи практичного психолога»	23		8			14	23		3			20
Разом за змістовим модулем 1	89		30			59	89		12			77
Змістовий модуль 2. «Види діяльності людини»												
Практичне заняття № 1. «Спілкування як вид діяльності людини».	23		8			15	23		3			20
Практичне заняття № 2. «Праця».	23		8			15	23		3			20
Практичне заняття № 3. «Навчальна діяльність»	20		6			14	20		3			17
Практичне заняття № 4. «Гра»	23		8			15	23		3			20
Разом за змістовим модулем 2	89		30			59	89		12			77
Змістовий модуль 3. Колектив та закономірності спілкування у групі												
Практичне заняття № 1 «Соціальні групи».	23		8			15	23		3			20
Практичне заняття № 2 «Спілкування у групі».	23		8			15	23		3			20
Практичне заняття № 3. «Соціометрія».	20		6			14	20		3			17
Практичне заняття № 4. «Анкетування».	23		8			15	23		3			20
Разом за змістовим	68		30			59	89		12			77

модулем 3										
Змістовий модуль 4. «Пізнавальні психічні процеси»										
Практичне заняття № 1. «Відчуття»	23		8			15	23		3	20
Практичне заняття № 2. «Різновиди відчуттів»	23		8			15	23		3	20
Практичне заняття № 3. «Сприймання»	23		8			15	23		3	20
Практичне заняття № 4. «Почуттєве пізнання»	23		8			15	23		3	20
Практичне заняття № 5. «Уява»	23		8			15	23		3	20
Практичне заняття № 6. «Мрія»	23		8			15	23		3	20
Практичне заняття № 7. «Пам'ять»	20		6			14	18		3	15
Практичне заняття № 8. «Різновиди пам'яті»	21		6			15	23		3	20
Разом за змістовим модулем 4	179		60			119	179		24	155
Усього годин	446		150			296	446		60	386
Модуль 2										
ІНДЗ						4				4
Усього годин	450		150			4	296	450	60	386

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	«Методи спостереження та самоспостереження»	8	3
2	«Психологічний експеримент»	8	3
3	«Психологічні тести»	6	3
4	«Бесіда як первинний метод роботи практичного психолога»	8	3
5	«Спілкування як вид діяльності людини»	8	3
6	«Праця»	8	3
7	«Гра»	6	3
8	«Навчальна діяльність»	8	3
9	«Соціальні групи»	8	3
10	«Спілкування у групі»	8	3
11	«Соціометрія»	6	3
12	«Анкетування»	8	3
13	«Відчуття»	8	3
14	«Різновиди відчуттів»	8	3
15	«Сприймання»	8	3
16	«Почуттєве пізнання»	8	3
17	«Уява»	8	3
18	«Мрія»	8	3
19	«Пам'ять»	6	3

20	«Різновиди пам'яті»	6	3
	Разом	150	60

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	-		

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	-		

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	«Методи спостереження та самоспостереження»	15	20
2.	«Психологічний експеримент»	15	20
3.	«Психологічні тести»	15	17
4.	«Бесіда як первинний метод роботи практичного психолога»	14	20
5.	«Спілкування як вид діяльності людини»	15	20
6.	«Праця»	15	20
7.	«Гра»	14	17
8.	«Навчальна діяльність»	15	20
9.	«Соціальні групи»	15	20
10.	«Спілкування у групі»	15	20
11.	«Соціометрія»	14	17
12.	«Анкетування»	15	20
13.	«Відчуття»	15	20
14.	«Різновиди відчуттів»	15	20
15.	«Сприймання»	15	20
16.	«Почуттєве пізнання»	15	20
17.	«Уява»	15	20
18.	«Мрія»	15	20
19.	«Пам'ять»	14	15
20.	«Різновиди пам'яті»	15	20
	Разом	296	386

Самостійна робота над навчальним матеріалом передбачає: опрацювання теоретичних і практичних питань з навчальної дисципліни.

Мета самостійної роботи – опрацювати додаткову інформацію з теоретичних питань, що дозволяє одержати додаткові знання у поєднанні з аудиторним навчанням.

9. Індивідуальне завдання

В процесі індивідуальної роботи студент створює вправу, прописуючи чітку ціль, завдання, інструментарій та інструкцію до проведення. Та обов'язковим є саме проведення цієї вправи з групою. Вправу можна проводити одному студенту або у котренерстві із однокласником.

10. Методи навчання

При викладанні дисципліни застосовуються словесні, наочні та практичні методи навчання. Під час проведення практичних занять використовуються такі словесні методи як розповідь, пояснення та наочні методи: ілюстрація, демонстрація.

Під час проведення практичних занять застосовуються наочні спостереження та словесні бесіди; студентами виконуються вправи: тренувальні, творчі, усні, практичні, технічні. Також виконання індивідуального завдання.

11. Критерії оцінювання

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на мету перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Форма проведення поточного контролю під час навчальних занять визначається викладачем, що проводить заняття. Застосовуються наступні види контролю: усне опитування під час занять.

Відпрацювання пропущених занять здійснюється під час консультацій (якщо пропуски без поважних причин – зараховуються без балів).

Результати опрацювання практичних занять та оцінки поточного контролю реєструються в журналі викладачем. Сума набраних балів має складати не менше 60 балів. Це відповідає мінімальній оцінці для отримання заліку (результат E за шкалою ECTS).

12. Засоби оцінювання

Під час вивчення навчальної дисципліни застосовується поточний контроль, за результатами якого (сумі отриманих балів) проставляється диференційований залік (за фактом виконаних робіт). У зв'язку із тим, що дисципліна вивчається чотири семестри, враховуються усі отримані бали (сумуються та діляться на 4). Поточний контроль здійснюється у формі контролю систематичності та активності роботи студентів протягом семестру під час вивчення програмного матеріалу дисципліни, зокрема: виступи та виконання індивідуальних завдань, виконання практичних завдань; участь в обговоренні питань з певної теми; відповіді на запитання викладача; активність при виконанні вправ.

13. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота				ІНДЗ	Сума
Змістовний модуль 1					
T1	T2	T3	T4	20	100
20	20	20	20		

Поточне тестування та самостійна робота				ІНДЗ	Сума
Змістовний модуль 2					
T1	T2	T3	T4	20	100
20	20	20	20		

Поточне тестування та самостійна робота				ІНДЗ	Сума
Змістовний модуль 3					
T1	T2	T3	T4	20	100
20	20	20	20		

Поточне тестування та самостійна робота								Екзамен	Сума
Змістовний модуль 4									
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	50	100
6	6	8	6	6	6	6	6		

Рейтингова система оцінювання знань

Кредитно-модульна система організації навчального процесу передбачає застосування модульного навчання за кредитами і охоплює зміст, форми та засоби навчального процесу, форми контролю якості знань та вмінь, навчальної аудиторної та самостійної роботи студента.

Змістовний модуль – це завершена, відносно самостійна, частина навчального курсу, що містить теоретичні та практичні завдання, систему навчально-методичного забезпечення.

Рейтингова система оцінювання – це система визначення якості виконаної студентом аудиторної та самостійної роботи і рівня набутих ним знань та вмінь шляхом оцінювання (в балах) результатів цієї роботи шляхом поточного та модульного контролю.

Рейтинг складається з суми балів за:

- аудиторну роботу (робота на практичних заняттях);
- самостійну роботу (конспекти, опрацювання інформаційних джерел);
- індивідуальне навчально-дослідне завдання виконання творчих та інших індивідуальних завдань);
- екзамен.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

14. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення

Виконання завдань на практичних заняттях передбачено в спеціалізованій аудиторії, яка обладнана необхідними матеріалами, що дозволяє оволодівати вміннями інформаційного та практичного матеріалу тощо.

15. Методичне забезпечення

-

16. Рекомендована література

Базова

1. Ананьев Б.Г. Психология и проблемы человекознания / Б.Г. Ананьев – М.: Изд-во „Ин-т практической психологии”, Воронеж: НПО „МОДЭК”, 1996. – 384 с.
2. Анастаси А. Психологическое тестирование: В 2-х кн. /Под ред. К.М. Гуревича, В.И. Дубовского. – М.: МГУ, 1982. Кн. 1.–320 с. Кн.2.– 336 с.
3. Андреева Г.М. Социальная психология / Г.М. Андреева – Учебник для высших учебных заведений. – М.: Аспект Пресс, 2002. – 364 с.
4. Айсмонтас Б.Б. Общая психология: Тесты / Б.Б. Айсмонтас – М.: Изд-во ВЛАДОС – ПРЕСС, 2003. – 192 с.
5. Бутенко И.А. Анкетный опрос как общение социолога с респондентами: Учеб. пособие для ун-тов / И.А. Бутенко– М.: Высшая школа, 1989. – 176 с.
6. Введение в гендерные исследования. Ч. II: Хрестоматия /Под ред. С.В. Жеребкина - Харьков: ХЦГИ, 2001; СПб.: Алетейя, 2001. – 991 с.
7. Введение в психологию /Под общ. ред. проф. А.В. Петровского. – М.: Изд. центр ”Академия”, 1997. – 496 с.
8. Вундт В. Введение в психологию / В. Вундт – СПб.: Питер, 2002. – 128 с.
9. Гамезо М.В., Домашенко И.А. Атлас по психологии: Информ.- метод. пособие к курсу „Психология человека” / М.В. Гамезо, И.А. Домашенко – М.: Педагог. общество России, 2001. - 276 с.
10. Гиппенрейтер Ю.Б. Введение в общую психологию. Курс лекций / Ю.Б. Гиппенрейтер – М.: ЧеРо, 1998. – 336 с.
11. Годфруа Ж. Что такое психология. В 2-х т. Т. 1. / Ж. Годфруа – М.: Мир, 1992. – 496 с.
12. Гриншпун И.Б. Введение в психологию / И.Б. Гриншпун – М.: Институт практической психологии, 1997. – 152 с.
13. Данилюк І.В. Історія психології в Україні / І.В. Данилюк – К.: Либідь, 2002. – 152 с.
14. Дружинин В.Н. Психология общих способностей / В.Н. Дружинин – М.: Лантерна Вита, 1995. – 150 с.
15. Дубравська Д.М. Основи психології / Д.М. Дубравська– Львів: Світ, 2001. – 279 с.
16. Ильин Е.П. Дифференциальная психофизиология мужчины и женщины / Е.П. Ильин – СПб.: Питер, 2002. – 544 с.
17. Козаков В.А. Психологія діяльності та навчальний менеджмент: Підручник. У 2-х ч. – Ч.1. Психологія суб’єкта діяльності / В.А. Козаков – К.: КНЕУ, 2000. – 243 с.
18. Лапланш Ж., Понталис Ж.Б. Словарь по психоанализу /Пер. с франц. Н.С.Автономовой // Ж. Лапланш, Ж.Б. Понталис. – М.: Высшая школа, 1996. – 623 с.
19. Леонтьев А.Н. Эволюция психики / А.Н. Леонтьев – М.: Моск. психолого-соц. ин-т; Воронеж: Изд-во НПО „МОДЭК”, 1999.- 416 с.
20. Маклаков А.Г. Общая психология / А.Г. Маклаков – СПб: Питер, 2001. – 592с.
21. Максименко С.Д. Загальна психологія: Навчальний посібник / С.Д. Максименко – К.: „Центр навчальної літератури”, 2004. – 272 с.
22. Немов Р.С. Психология. Учебник для студ. высш. пед. учеб. заведений: В 3 кн. / Р.С. Немов – М.: Просвещение: ВЛАДОС, 1995. - Кн.1. Общие основы психологии. – 576 с.
23. Оганесян Н.Т. Методы активного социально-психологического обучения: тренинги, дискуссии, игры / Н.Т. Оганесян – М.: Изд-во „Ось – 89”, 2002. – 176 с.
24. Основи практичної психології /В. Панок, Т. Титаренко, Н. Чепелева та ін.: Підручник. – К.: Либідь, 2001. - 536 с.

25. Основы психологии: Практикум /Ред. - сост. Л.Д. Столяренко. – Ростов н/Д.: „Феникс”, 2002. – 704 с.
26. Палеха Ю.І., Герасимчук В.І., Шиян О.М. Основи психології та педагогіки: Навч.-метод. Посібник / Ю.І. Палеха, В.І. Герасимчук, О.М. Шиян – К.: Вид-во Європ. ун-ту фінансів, інформац. систем, менеджменту і бізнесу, 1999. – 154 с.
27. Пиз Аллан. Язык телодвижений: как читать мысли других по их жестам / Аллан Пиз – М.: АЙКБЮ, 1995. – 257 с.
28. Познавательные психические процессы /Сост. и общ. ред. А.Г. Маклакова. – СПб.: Питер, 2001. - 480 с.
29. Практикум по общей, экспериментальной и прикладной психологии: Учебное пособие /Под общ. ред. А.А. Крылова, С.А. Маничева. – СПб.: Изд-во „Питер”, 2000. – 560 с.
30. Практическая психодиагностика. Методики и тесты: Учебное пособие /Ред.-составитель Д.Я. Райгородский. – Самара: Издат. Дом „БАХРАХ - М”, 2002. – 672 с.

Допоміжна

1. Психологія: Підручник /Ю.Л. Трофімов, В.В. Рибалка, П.А. Гончарук та ін.; за ред. Ю.Л. Трофімова. – К.: Либідь, 2001. – 560 с.
2. Психологический словарь /Под общ. ред. А.В. Петровского, М.Г. Ярошевского. – М.: Политиздат, 1990. – 494 с.
3. Психология и психоанализ характера. Хрестоматия по психологии и типологии характеров /Ред.-составитель Д.Я. Райгородский – Самара: Издат. Дом „БАХРАХ”, 1997. – 640 с.
4. Психология личности. Тексты /Под ред. Ю.Б. Гиппенрейтер, А.А. Пузыря. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1982. – 288 с.
5. Психология личности в трудах отечественных психологов /Сост. и общ. ред. Л.В. Куликова. – СПб.: Питер, 2001. – 480 с.
6. Райгородский Д.Я. Психология личности: Хрестоматия / Д.Я. Райгородский– Самара: Изд. Дом „БАХРАХ”, 1999. Т.1. – 448 с. Т.2. – 544 с.
7. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии / С.Л. Рубинштейн – СПб.: Питер, 2001. – 720 с.
8. Семиченко В.А. Психологія особистості / В.А. Семиченко – К.: Видавець Ешке О.М., 2001. – 427с.
9. Словарь – справочник по психологической диагностике / Л.Ф. Бурлачук, С.М. Морозов – К.: Наук. думка, 1989.- 200 с.
10. 100 великих психологов. Автор-сост. Яровицкий В. – М.: Вече, 2004.–432с.
11. Столяренко Л.Д. Основы психологии / Л.Д. Столяренко – Ростов н/Д.: Изд-во „Феникс”, 2001. – 672 с.
12. Фрейд З. Психология бессознательного: Сб. произведений /Сост. М.Г. Ярошевский. – М.: Просвещение, 1989. – 448 с.
13. Хьелл Л., Зиглер Д. Теории личности / Л. Хьелл, Д. Зиглер – СПб.: Питер Пресс, 1997. – 608 с.
14. Ярошевский М.Г. История психологии / М.Г. Ярошевский – М.: Мысль, 1985. – 384 с.

Додаток до Робочої програми навчальної дисципліни щодо внесення змін

Зміни обговорено та затверджено на засіданні кафедри протокол № ____
від «__» _____ 20__р.

Завідувач кафедри

Практичної психології _____ (_____)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Аркуш обліку змін

№ з/п	№ та зміст пункту, до якого внесено зміни	ПІБ викладача	Підпис викладача